

Луганська обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ формування фондів та електронного каталогізування

Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу

Методичні рекомендації

Старобільськ, 2020

УДК 025.3(072)

Б 59

Укладачі:

Сидорова К. В. – головний бібліотекар

Кузнєцова О. С. – в. о. зав. відділу формування фонду та електронного каталогізування

Моїсєєва С. А. – директор ЛОУНБ

Редактор: Літашова А., Дубова Ю.

Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу: методичні рекомендації / уклад. К. В. Сидорова, О. С. Кузнєцова, С. А. Моїсєєва. – Старобільськ, 2020. – 19 с.

У методичних рекомендаціях розкриті аспекти бібліографічного опису електронних ресурсів віддаленого доступу, ресурсів Інтернет, бібліографічний опис із соціальних мереж та електронні відтворення друкованих видань. Призначені для фахівців відділів комплектування та формування фондів.

Зміст

Вступ

Державні стандарти

Бібліографічний опис ресурсів Інтернет (Web-сайт)

Бібліографічний опис ресурсів із соціальних мереж

Бібліографічний опис електронного відтворення друкованих видань

Аналітичний бібліографічний опис віддалених електронних ресурсів

Поширені помилки при аналітичному бібліографічному описі

Зони бібліографічного опису електронних ресурсів віддаленого доступу

Список використаної літератури

Вступ

Ресурси Інтернету стають повноцінною частиною ресурсної бази автоматизованого довідково-бібліографічного обслуговування. Саме тому зростає роль довідкових підрозділів бібліотек, особливо на етапах відбору та каталогізації матеріалів глобальних мереж.

Під впливом інформаційних технологій увесь час з'являються нові види електронних ресурсів, розширюються межі традиційної системи видань, формуються різні типи електронних документів (мережеві версії друкованих видань, онлайнові газети тощо). Специфіка складання бібліографічного опису електронних ресурсів полягає, головним чином, у формуванні елементів, які найбільше відповідають за точність їхньої ідентифікації. Це, передусім, загальне специфічне визначення матеріалу, основні характеристики в області виду, розміру й обсягу ресурсу та інші специфічні характеристики.

Актуальна проблема – відсутність загальноприйнятого і зручного стандарту для бібліографічного опису електронних джерел інформації. Усе частіше науковці для своїх досліджень використовують електронні джерела. Цьому сприяє низка причин. Опублікування електронного документа не потребує багато коштів, оновлення або виправлення можна внести будь-якої миті, тому тексти дослідників, доступні в режимі on-line, найбільш цікаві з точки зору наукової новизни й актуальності. Також надзвичайно важливим є той чинник, що науковцеві не обов'язково діставатися іншого кінця земної кулі, аби ознайомитися з тим чи іншим текстом. Не слід забувати також про студентство, яке становить більшу частину користувачів світової мережі й постійно зацікавлене в наукових матеріалах, навіть найрідкіснішої тематики. Отже, все частіше постає запитання: як саме коректно робити опис електронних джерел?

При бібліографічному описі електронних ресурсів віддаленого доступу спеціалісти зіткнулися з низкою проблем. Це, насамперед, надлишковість поданих в Інтернеті ресурсів, труднощі з їхніми формальними характеристиками (відсутність особи, яка несе відповідальність за публікацію, заголовок, місце та дату видання тощо), а також проблема із застосуванням дійсних стандартів каталогізації для опису ресурсів Інтернету.

Наступні рекомендації присвячені методиці бібліографічного опису електронних ресурсів віддаленого доступу (тобто ресурсів з Інтернет).

Державні стандарти

Бібліографічний опис складається не у вільній формі, а здійснюється відповідно до чинного міждержавного стандарту ГОСТ:

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання.

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.

ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила.

ГОСТ 7.82-2001 СИБИД. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления.

ГОСТ 7.12-93 Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила (Міждержавний ГОСТ 7.82-2001 на території України як національний не набув чинності).

Міжнародний стандартний бібліографічний опис для електронних ресурсів, виданий ІФЛА 1997 року.

Більш адаптованим і пристосованим для автоматизованих систем каталогізації є правила каталогізації **RDA (Resource Description and Access – Опис ресурсу та доступ)**, але на Україні робота з ним тільки розпочинається.

RDA – нові правила каталогізації для цифрового середовища (насамперед, для електронних каталогів бібліотек). Це новий стандарт каталогізації, який розроблено, насамперед, для середовища онлайн-каталогів. RDA фокусується на інформації, необхідній для опису ресурсу, а НЕ на порядку представлення інформації на дисплеї. Його призначення не просто опис і облік електронних ресурсів, а й використання в різних електронних середовищах.

Загальна частина

Насамперед потрібно розібратися в загальних поняттях: що таке електронні ресурси, які вони бувають, а також які існують джерела пошуку відомостей про електронний ресурс.

Електронні ресурси – це інформаційні ресурси, які використовуються за допомогою комп'ютера, що потребують використання периферійного пристрою або зв'язку з мережею Інтернет.

У залежності від режиму доступу поділяються на:

- **Ресурси локального доступу** – у яких є інформація, зафіксована на окремому фізичному носії (магнітні диски (CDR/RW, DVDR/RW), дискети, Flash пам'ять);
- **Ресурси віддаленого доступу (мережеві ресурси)** – електронні ресурси, що призначені для користування в інформаційних мережах (Інтернет), доступні необмеженій кількості користувачів (мережеві версії друкованих видань, онлайнві газети та часописи, додатки до традиційної преси, сайти, блоги, статті, мультимедійні та програмні продукти, електронні ЗМІ, електронні ігри тощо).
- **Електронні відтворення друкованих видань** – які мають рівні з оригіналом правовий статус, відтворюють друковане видання, зберігаючи розташування тексту, ілюстрацій, посилань, приміток тощо.

Існують внутрішні та зовнішні джерела пошуку відомостей про електронний ресурс:

Внутрішні джерела – це джерела, внутрішні відносно електронного ресурсу: титульний екран, головне меню, відомості про програму, інформація першого файлу (інформація, що виводиться на екран першою), заголовок (Head, Subject, заголовок TEI) індексного файлу чи домашньої сторінки або інша інформація, виокремлена на екрані. Ці джерела забезпечують офіційність інформації про електронний ресурс.

Зовнішні джерела – це джерела, зовнішні відносно електронного ресурсу. Це джерела на фізичному носії (постійно прикріплені ярлик чи етикетка або маркування, надруковане на фізичному носії ресурсу); документація чи інший супроводжувальний матеріал (наприклад, лист видавця) або контейнери (коробка, конверт, папка тощо); будь-який інший опублікований опис ресурсу (наприклад, бібліографічні бази даних, довідкові видання, рецензії).

У поданих методичних матеріалах розглядаємо ресурси віддаленого доступу (мережеві ресурси), тобто ресурси, доступні в Інтернет.

Під час опису електронних ресурсів слід пам'ятати про їхню мінливість і нестійкість. Вони не лише часто змінюють зміст (редагуються, доповнюються, актуалізуються) та URL-адресу, але й можуть повністю зникнути. Тому доцільно архівувати необхідні документи, зберігати важливі повідомлення із соціальних мереж засобом копіювання екрана. При роботі з бібліографічною базою даних, що містить описи електронних ресурсів віддаленого доступу, необхідно проводити регулярну перевірку доступності ресурсів, і у разі їх зникнення з інформаційного простору, вилучати записи з бази даних або змінювати URL адреси на архіви, до яких переміщені ресурси.

Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу складається мовою або графікою, якими дані наведені в ресурсі.

Опис ресурсу мовою або у графіці, відмінними від мови або графіки від установи, що надає бібліографію, можуть бути подані у транслітерації або транскрипції та наведені без квадратних дужок.

Відомості про загальне визначення матеріалу, тип, розмір ресурсу та його фізичні характеристики, а також примітки та відомості, що розміщуються в області стандартного номера, можуть бути наведені мовою установи, що надає бібліографію.

При каталогізації електронних ресурсів пунктуація регламентується чинними стандартами бібліографічного опису. Кожний елемент опису, виключаючи перший елемент першої області, замикається приписаною пунктуацією. У межах елементів бібліографічного опису пунктуацію застосовують відповідно до норм мови, якою складено опис. Це застосовують у випадку, коли відсутня назва або немає слів (наприклад, фото без тексту).

Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу здійснюється з урахуванням чинних стандартів України бібліографічного опису.

У бібліографічному описі ресурсів Інтернет можна використовувати схему спрощеного бібліографічного опису з усіма обов'язковими та лише частиною факультативних елементів за схемою:

Основна назва [Загальне позначення матеріалу] : відомості, що належать до назви / перші відомості про авторство чи відповідальність. – Відомості про повторність видання. – Позначення виду ресурсу. – Місце видання : Назва (ім'я) видавця, рік видання (створення ресурсу). – (Основна назва серії). – Режим доступу. – Інформація про джерело основної назви. – Інформація про дату перегляду.

Зони бібліографічного опису електронних ресурсів віддаленого доступу

У бібліографічному описі можна використовувати схему спрощеного бібліографічного опису з усіма обов'язковими та частиною факультативних елементів.

Обов'язкові зони бібліографічного опису електронних ресурсів – ті, що присутні в описі постійно:

- Зона назви та відомостей про відповідальність;
- Зона специфічних даних;
- Зона вихідних даних;
- Зона приміток (для опису ресурсів віддаленого доступу дуже важлива).

Факультативні зони бібліографічного опису електронних ресурсів – ті, що використовуються рідко:

- Зона видання;
- Зона фізичної характеристики;
- Зона серії;
- Зона міжнародного стандарту або державної реєстрації.

Незважаючи на те, що бібліографічний опис здійснюється відповідно до чинного стандарту, при описі електронних ресурсів віддаленого доступу існують деякі нюанси в зонах бібліографічного опису, на які потрібно звернути увагу.

Зона назви та відомостей про відповідальність

Відомості про відповідальність беруть з головної Інтернет-сторінки. У цій зоні доцільно вказати **основний заголовок об'єкту опису, загальне позначення матеріалу** ([Електронний ресурс]), **прізвища, ініціали осіб, які несуть відповідальність за ресурс** (автори, укладачі, редактори, художники, композитори, перекладачі тощо).

Основну назву матеріалу беруть з описуваного джерела інформації. Якщо це неможливо, то назву формулюють на підставі аналізу електронного ресурсу й беруть у квадратні дужки. Якщо в джерелі відсутня загальна назва – пишемо частину тексту до 40 слів (якщо вона розкриває зміст статті). Не можна у заголовку використовувати проміжні вихідні дані. Тобто, необхідно подавати в описі ресурсу останній варіант допису. Якщо у повідомленні **немає слів** (наприклад, **фото без тексту**) необхідно подати опис об'єкта у квадратних

дужках). Після назви при описі у квадратних дужках слід зазначати форму змісту (див. Відомості, що належать до назви).

Загальне позначення матеріалу, як правило, опускають у відомостях про ідентифікувальний електронний документ і наводять лише в тому випадку, якщо воно відрізняється від загального позначення матеріалу складової частини електронного ресурсу, та наводять одразу після основної назви у квадратних дужках без скорочень [Електронний ресурс], подають мовою оригіналу (українською, російською, англійською тощо).

[Електронний ресурс]

[Электронный ресурс]

[Electronic resource]

Відомості, що належать до назви, містять інформацію, яка розкриває та пояснює основну назву. Хоча цей елемент є факультативним, його варто зазначати, оскільки він важливий для правильної ідентифікації електронного ресурсу (навчальна презентація, повідомлення, відеофайл, фотоальбом, стрічка новин, буктрейлер, допис, твіт, ретвіт з комент.)

[Електронний ресурс]:[відеофайл]

Відомості про відповідальність містять інформацію про осіб та організації, які відповідальні за інтелектуальний або художній зміст матеріалу, уміщеного в об'єкті опису (автори, редактори, художники, перекладачі, організації, установи тощо). Цю інформацію беруть з головної сторінки ресурсів віддаленого доступу. У бібліографічному описі ресурсів віддаленого доступу спочатку пишемо, якщо відомо, справжнє ім'я, потім у круглих дужках псевдонім (нікнейм).

Луганська обласна універсальна наукова бібліотека

Левківський К.М.

Луганська ОУН(б) (good_library)

Відомості про авторство чи відповідальність після / (одної косої), якщо відомості про відповідальність належать до одного виду, то вони відділяються комами. Декілька різних видів відомостей про відповідальність відділяються комою.

Левківський К.М. Інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу [Електронний ресурс] / К.М. Левківський

Якщо автор статті поширила допис іншого автора (стосується соціальних мереж):

... разом з ...

... поширює подію від ...

... поширив допис від ...

Відомості про відповідальність можуть містити тільки слова або фрази, що несуть інформацію про виконану роботу, якщо в запропонованому джерелі немає інформації або найменувань організацій і встановити їх не вдалося:

/ відредаговано автором

/ ілюстровано групою художників

Зона видання

Містить інформацію про зміни й особливості видання по відношенню до інших видань того ж твору (здебільшого стосується бібліографічного опису електронного відтворення друкованих видань):

. – Нова версія

. – 10-е вид.

. – 7-е вид., доп. і перероб.

Зона специфічних даних

Позначення **виду ресурсу** містить узагальнену характеристику матеріалів, що вміщуються в ньому. Відомості про вид ресурсу оформлюють самостійно на основі його аналізу та подають без квадратних дужок. Тут можна наводити інформацію про конкретний вид електронних даних чи програм:

. – Електрон. текст. дані.

. – Електрон. граф. дані.

. – Електрон. журн.

. – Електрон. ст.

. – Електрон. кн.

. – Електрон. пошукова прогр. тощо

В одному електронному ресурсі можуть поєднуватися електронні дані й програми різних видів, наприклад в інтерактивних мультимедійних ресурсах. У такому випадку перед позначення другого виду ресурсу ставиться сполучник «та»:

. – Електрон. дані. та прогр.

Зона вихідних даних

Місцем видання електронного ресурсу вважається юридична адреса офіційного видавця або дистриб'ютора електронних документів. Якщо при складанні опису електронного ресурсу не вдалося встановити місто, у якому його створено, то у квадратних дужках вказується назва області, штату, провінції або країни:

[Україна]

[Київ]

Якщо наводиться передбачуване місце видання, то, крім цього, ставиться знак питання:

[Київ?]

Якщо в електронному документі не зазначено **року видання**, то замість нього без квадратних дужок наводять дату присвоєння авторського права (©) або дату виготовлення (здебільшого стосується бібліографічного опису електронного відтворення друкованих видань):

cop. 2008

© 2008

виготовлено 2006

Якщо жодної з дат встановити не вдалося, то у квадратних дужках можна подати дату видання:

[близько 2008]

[2008?]

Позначення «[Б. р.]» не використовується

Зона приміток

Зона приміток, на відміну від документів на традиційних носіях, де вона зазвичай факультативна, в описі електронних ресурсів віддаленого доступу є обов'язковою. Саме тут ми вказуємо режим доступу до ресурсу, мову, дату перегляду тощо. Кожну примітку відокремлюють від наступної крапкою й тире.

Для ресурсів віддаленого доступу є обов'язкова примітка про електронну адресу. Для скорочення URL пропонуємо скористуватися сервісами:

<https://bitly.com/>

<https://cutt.ly/uk>

<https://is.gd/>

<https://tinyurl.com/>

<http://t.co>, але служба посилань на <http://t.co> використовується тільки для посилань, розміщених в Твіттері, і не доступна в якості загального скорочувального сервісу для інших застосунків або сайтів.

У бібліографічному описі електронних ресурсів терміни на позначення **Режим доступу** подають мовою оригіналу (українською, російською, англійською тощо).

Режим доступу:

Режим доступа:

Regime of access:

Зверніть увагу! В режимі доступу вказуємо електронну адресу не всього сайту, а конкретно того матеріалу, який ви використали.

Якщо зміст об'єкта опису може змінюватися, в описі обов'язково зазначається дата перегляду (перевірки доступу). Але, якщо повідомлення вже містить конкретну дату, з ним пов'язану, дата перегляду не вказується.

Дата перегляду подається в окремій примітці після зауваги про джерело основної назви. Відомості про дату перегляду, перевірки доступу до документа дуже важливі, оскільки Інтернет характеризується мінливістю. До того ж дата перегляду (перевірки наявності доступу до електронного документа) є обов'язковим елементом. Дату звернення подають у дужках після адреси електронного ресурсу (зі словами «дата звернення» чи без них):

. – *Режим доступу : https : www... (дата звернення: 16.04.2020).*

Оскільки електронний ресурс не має титульного аркуша, то в області приміток зазначається джерело, з якого взято назву, але за ГОСТ можна не подавати відомості про джерело назви:

. - *Назва з екрана*

В області приміток також вказують інформацію про мову ресурсу:

. – *Мови укр., рос., англ.*

. – *Мова укр.*

Примітки про бібліографічну історію документа містять інформацію про його **періодичність чи режим оновлень**. Вони можуть вказувати також на зв'язок з іншими виданнями цього ресурсу:

. – *Корегується щотижня.*

. – *Останнє оновлення: 10.03.19.*

. – *Електрон. версія друк. вид.*

. – *Аналог друк. вид.*

Оскільки електронний ресурс не має титульного аркуша, то в описі зазначається джерело, з якого взято назву:

. – *Назва з екрана*

. – *Назва з титул. екрана*

. – *Назва з домашньої сторінки Internet*

. – *Загл. с екрана*

. – *Title from home page*

. – *Title from the screen*

Бібліографічний опис вебсайтів

Електронне видання у всесвітній мережі Internet – це галузь, яка постійно бурхливо розвивається та змінюється. Наразі електронне видання – це надширокий діапазон способів та засобів для створення повноцінного інформаційного продукту з багатьма можливостями.

Заголовок документа береться з назви вебсторінки або, за відсутності необхідних даних у назві, – безпосередньо з титульного екрана.

При описі й цитуванні окремих сторінок найбільше труднощів викликає **ідентифікація автора**. Якщо автора вказано на початку або наприкінці тексту, опис може бути виконаний за його прізвищем. У випадку відсутності цих даних, можна вказувати назву сайту (організацію або ж мережевий проєкт) як колективного автора. Це не завжди коректно, однак, безумовно, надає документу більш завершений вигляд.

У примітці про **режим доступу** після слів «Режим доступу» ставиться двокрапка та зазначається адреса (URL) електронного ресурсу. Дата перегляду подається в окремій примітці після зауваги про джерело основної назви. Відомості про дату перегляду, перевірки доступу до документа дуже важливі, оскільки Інтернет характеризується мінливістю.

Багато авторів у бібліографічних описах наводять вочевидь недостатню кількість відомостей, вказуючи в посиланні лише ім'я автора, назву документа та його електронну адресу. А часто – тільки електронну адресу. У результаті, за межами бібліографічного опису залишаються важливі відомості про позначення виду ресурсу, укладача або редактора, про відповідальність, заголовок вебсайту, бази даних або періодичного електронного видання – тобто елементи, необхідні

для ідентифікації і пошуку документа (або його складової частини) і отримання повного уявлення про його характеристики. Частково причинами цього є обмеженість даних про ресурс на сайті. Надзвичайно складно, а часом зовсім неможливо, встановити осіб, які несуть відповідальність за публікацію, визначити ресурс (документ), в якому міститься складова частина, не кажучи вже про місце і дату публікації (створення).

При описі мережевих ресурсів пошукову функцію виконує **електронна адреса**.

Зверніть увагу! Відомості про ресурс, в якому вміщена така його складова частина, як (вебсайт, електронний журнал тощо), дозволять отримати повноцінне уявлення про мережевий (онлайнний) документ. Тому коротке (відсічене) посилання допустимо подавати лише у примітках до основного тексту й лише тоді, коли в тексті подається характеристика документа.

Приклади:

Луганська обласна універсальна наукова бібліотека [Електронний ресурс] / Луганськ. обл. універс. наук. бібл. – Електрон. дані. – Старобільськ, 2017 - . – Режим доступу : <http://library.lg.ua/uk>. – Назва з титул. екрана. – Мова : укр., рос., англ. – Дата перегляду : 04.05.2020.

Український інститут національної пам'яті [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт / Український інститут національної пам'яті. – Електрон. дані. – К. [2020]. – Режим доступу : <https://uin.gov.ua/>, вільний (дата звернення : 23.04.2020). – Назва з екрана. – Останнє поновлення: 21.04.2020.

Бібліографічний опис ресурсів із соціальних мереж

При описі повідомлень із соціальних мереж рекомендується вказувати у **вихідних даних**: автора, дату публікації, заголовок і електронну адресу (URL). Зокрема, для Twitter опис поля автора складається з реального прізвища та ініціалів, а також імені автора в соціальній мережі, яке наводиться у квадратних дужках (якщо реальне ім'я невідоме, ім'я автора у соціальній мережі наводиться без квадратних дужок). Для Facebook та Google+ наводиться надане у соцмережі ім'я у квадратних дужках. Слід зауважити, що при цитуванні матеріалів із соцмереж, у полі автор не завжди зазначається ім'я автора, а, зазвичай, – ім'я особи, яка розміщує повідомлення.

Поле назви містить ім'я сторінки або зміст чи текст повідомлення (до 40 перших слів тексту). Тобто в разі якщо **немає назви** допису, рекомендується подавати частину тексту. Не можна у заголовку використовувати проміжні вихідні дані. Тобто необхідно подавати в описі ресурсу останній варіант допису.

Якщо у повідомленні **немає слів** (наприклад, фото **без тексту**) необхідно подати опис об'єкта у квадратних дужках). Після назви при описі у квадратних дужках слід зазначати форму змісту: (наприклад, поточний допис (статус), повідомлення, фотографія, стрічка новин, відеофайл, фотоальбом тощо).

Поле дати включає рік, місяць і день публікації. Якщо дата невідома, необхідно вказувати рік «приблизно» (англ. – for circa – «са.») у квадратних дужках [ca. 2013] або [2008?].

Зверніть увагу! При посиланні на багато дописів (цитат) одного автора упродовж одного року рекомендується систематизувати їх за абеткою

Електронна адреса містить URL об'єкта опису, який якомога точніше спрямовує до нього користувача. **Якщо зміст об'єкта опису може змінюватися, в описі обов'язково зазначається дата перегляду** (перевірки доступу). Але, якщо повідомлення вже містить конкретну дату, з ним пов'язану, дата перегляду не вказується.

Доцільно зазначати не лише коротку адресу, що містить автора допису і назву мережі, а й точну електронну адресу повідомлення (наприклад, у Facebook її можна знайти, якщо натиснути на дату повідомлення), адже з часом їх дуже важко шукати, якщо авторські сторінки містять багато дописів.

Приклади:

Facebook:

Луганська обласна універсальна наукова бібліотека. Другий IT Марафон на Луганщині! [Електронний ресурс] / Луганська обласна універсальна наукова бібліотека // Facebook. Луганська обласна універсальна наукова бібліотека. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/lugOUNB/photos/a.270223859675749/3224204724277633/?type=3&theater>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 07.05.2020. – Дата перегляду: 07.05.2020.

або зі скороченим URL

Луганська обласна універсальна наукова бібліотека. Другий IT Марафон на Луганщині! [Електронний ресурс] / Луганська обласна універсальна наукова бібліотека // Facebook. Луганська обласна універсальна наукова бібліотека. – Режим доступу : <https://cutt.ly/XpoCdQD>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 07.05.2020. – Дата перегляду: 10.07.2020.

Twitter:

Луганська ОУН(б) [good_library] Звіт з тихої вечірки! [Електронний ресурс] / Луганська ОУН(б) // Twitter. Луганська ОУН(б). - Режим доступу: https://twitter.com/good_library/status/1110178886388797440. – Назва з екрана. – Дата публікації: 25.05.2019. – Дата перегляду: 07.05.2020.

YouTube:

До роковин трагедії на ЧАЕС [Електронний ресурс]: відеопрезентація / Луганська обласна бібліотека // You Tube. Луганська обласна бібліотека. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=GQMYmFrFDPE>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 24.04.2020. – Дата перегляду: 07.05.2020.

Онлайн-курс "Бібліотека – відкритий публічний простір" [Електронний ресурс]: [про безкоштовний освітній онлайн курс] / УБА Укр. бібл. асоц. // YouTube. УБА Українська бібліотечна асоціація. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=aIbkbrqKmDE>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 26.09.2019. – Дата перегляду: 07.05.2020.

Бібліографічний опис електронного відтворення друкованих видань

Електронні аналоги друкованих видань (книг, журналів тощо), текстову інформацію в яких подано у формі, що допускає посимвольну обробку – у такому випадку взагалі не потрібен опис електронного аналога. Досить обмежитися наведенням відомостей про друкований аналог, доповнити стандартний бібліографічний опис інформацією про загальне позначення матеріалу, а опис документа ідентифікатора – відомостями про режим доступу, дату звернення до електронної версії та джерело назви.

Приклади:

Проектування комп'ютерно-інтерованих систем [Електронний ресурс] : метод. рекомендації до викон. розділу «Технічне завдання» в курсовому та дипломному проекті : для студ. спеціальності 7.05020202 «Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси та виробництва» / [уклад. : О. М. Пупена, І. В. Ельперін, М. В. Іващенко. – К. : НУХТ, 2012. – 30 с. – Режим доступу : <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/100.07.pdf> (дата звернення: 16.04.2019). – Назва з екрана.

Дячок Н. В. Формування професійної мобільності майбутніх учителів іноземних мов в освітньому середовищі університету [Електронний ресурс] / Н. В. Дячок // Науковий вісник Донбасу. - 2019. - № 1-2 (39-40). - Режим доступу:

[http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2019/N1-2\(39-40\)/dnvosu.PDF](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2019/N1-2(39-40)/dnvosu.PDF) (дата звернення: 07.05.2020). – Назва з екрана.

Швецова-Водка Г. М. Документознавство [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Г. М. Швецова-Водка. – К. : Знання, 2007. – 398 с. – (Вища освіта XXI століття). – Електрон. Копія текст. даних. – Режим доступу : http://www.dut.edu.ua/uploads/l_1296_45107204.pdf. – Дата перегляду : 23.04.2020.

Аналітичний бібліографічний опис віддалених електронних ресурсів

На окрему увагу заслуговує аналітичний опис електронних ресурсів, тобто **частини електронного ресурсу, (статті з інформаційного порталу, електронного журналу, сторінки сайта тощо)** для ідентифікації та пошуку якої потрібні відомості про електронний ресурс, де вона розміщена. Опис схожий на опис web-сторінки, однак наявність формальних даних дозволяє виконати його більш детально, максимально наблизивши до опису статті з друкованого видання. Як додаткові елементи присутні URL і дата перегляду. Опис здійснюються згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» та має дві частини, розділені двома навкісними рисками:

Опис частини електронного ресурсу [Загальне позначення матеріалу] // Опис електронного ресурсу, де розміщено відомості про ідентифікувальний (цілісний) ресурс.

Для складання аналітичного бібліографічного опису електронного ресурсу віддаленого доступу запис починаємо з назви матеріалу, а інформацію беремо з екрану. При цитуванні повідомлень з соціальних мереж вказуємо адресу ідентифікувального ресурсу та час публікації. При описі цих ресурсів рекомендується вказувати у вихідних даних автора, дату публікації, заголовок й електронну адресу.

Приклади:

Браницький Г. Футбол. Знімуть художній фільм про Лобановського [Електронний ресурс]/ Г. Браницький // Голос України: газ. Верховної ради України : [Сайт]. - Електрон. дані. — 2020. — 9 липня. — Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/332967>. — Назва з екрану. — Дата перегляду: 09.07.2020.

Список країн Європи за густотою населення [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. — Електрон. дані. — Режим доступу:

<https://cutt.ly/EytnvqxV>. — Назва з екрану. — Дата останньої правки: 26.04.2020. — Дата перегляду: 07.05.2020.

Костенко, Ліна. Стоїть у ружах золота колиска [Електронний ресурс]: [вірш] / Ліна Костенко // Facebook. Ліна Костенко. — Режим доступу: <https://uk-ua.facebook.com/LinaKostenkoUkr/photos/a.1574020686166336/2658783991023328/?type=3&theater> — Назва з екрану. — Дата публікації: 12.05.2020. — Дата перегляду: 13.05.2020.

Поширені помилки при аналітичному бібліографічному описі

Варто звернути увагу на найпоширеніші помилки при аналітичному описі. Зокрема, це:

1. Оформлення бібліографічного опису частини електронного ресурсу як опису цілісного електронного ресурсу.

2. Наведення замість адреси частини електронного ресурсу, яка є об'єктом опису, адреси ідентифікувального ресурсу, де розміщено цю частину.

3. Подання відомостей про загальне позначення матеріалу після назви ідентифікувального ресурсу, а не після назви частини ресурсу.

4. Недостатня кількість відомостей у бібліографічному описі (ім'я автора, назва документа та його електронна адреса або лише електронна адреса).

Це зумовлено складністю опису електронних ресурсів:

- нестабільність їхнього вмісту,
- відсутність уніфікації в їхньому оформленні,
- недостатня орієнтованість стандартів на їх бібліографічному описі,
- неволодіння навичками роботи в мережі.

І на останок

Дуже важливо! Часто плутають бібліографічний опис і бібліографічне посилання, а відтак, роблять опис як посилання. Нагадуємо, що бібліографічний опис здійснюється згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» і не поширюється на бібліографічні посилання, а бібліографічне посилання за ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічні посилання».

ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» не замінює ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», але він дозволяє значно спростити укладання переліків посилань.

Список використаної літератури:

1. RDA: Resource Description and Access. URL : <http://www.rda-jsc.org/archivedsite/rda.html#background> (дата звернення: 13.05.2020).
2. Антоненко І. П., Баркова О. В. Каталогізація електронних ресурсів : наук.-метод. посіб. Київ : [НБУВ], 2007. 114 с. - Електрон. аналог друк. вид. URL : <https://cutt.ly/FyQuCoP> (дата звернення: 13.05.2020).
3. Бібліографічний опис документів відповідно до ДСТУ 7.1:2006, запровадженого в дію в Україні 01.07.2007 : метод. реком. / уклад.: Н.Б. Давидова, В.О. Статкус. 3-тє вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 23 с.
4. Бібліографічний опис електронних ресурсів : метод. рек. / уклад. Д. В. Ткаченко, О. О. Цокало. Миколаїв, 2011. 80 с.
5. Добко Т., Антоненко І, Моїсеєнко Н. Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу та соціальних сервісів Веб 2.0. Бібліотечний вісник. 2014. № 4. С. 12-20.
6. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984,NEQ; ISO 832:1994, NEQ) : На заміну ДСТУ 3582-97 ; Чинний від 2014-01-01. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. III, 15 с. (Національний стандарт України) (Інформація та документація).
7. ДСТУ 8302-2015. Інформація та документація. Бібліографічні посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016-07-01 ; з внесеними поправками. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація).
8. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1—2003, IDT). Чинний від 2007-07-01. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
9. Зона бібліографічного опису. Українська бібліотечна асоціація. URL : <https://cutt.ly/tyQwYRm> (дата звернення: 13.05.2020)

10. Кордюкова О. М. Бібліографічний опис електронних ресурсів : презентація. (42 слайда). Бібліотечному фахівцю. Київ, 2014. URL : <http://profy.nplu.org/file/biblio-opys.pdf> (дата звернення: 13.05.2020).
11. Методичні рекомендації щодо складання бібліографічного опису документа (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання») / уклад. О. М. Устіннікова, П. М. Сенько ; Держ. наук. установа «Кн. палата України ім. Івана Федорова». URL : <http://www.ukrbook.net/zakony/metodrek.pdf> (дата звернення: 13.05.2020).
12. Радченко А. І. Методичні рекомендації щодо нового стандарту «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (ДСТУ 8302:2015) 2-ге вид., доповн. Київ : Академперіодика, 2017. 18 с.
13. Рекомендації щодо бібліографічного опису ресурсів Інтернет, статей Wikipedia, дописів у соціальних мережах (Facebook, Twitter, V Kontakte, Youtube). URL : <https://cutt.ly/ayQuQnZ> (дата звернення: 13.05.2020)
14. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582–97. [На заміну РСТ УРСР 1743-82 ; Чинний від 1998–07–01]. Київ : Держстандарт України, 1998. III, 25 с. (Державний стандарт України) (Інформація та документація).